

NOTAT

Fremgang i ørredbestanden efter restaurering af Tversted Å

Af Jan Nielsen, fiskeplejekonsulent

Suppleret/kvalitetssikret af Tannisbugt Natur- og Vandplejeforening

Elektrofiskeri og filmoptagelse nedstrøms Aabo Camping (station 6a), hvor der nu er kommet en stor ørredbestand fra gydning efter udlægning af gydebanker m.m.. Foto: Britt Mejer Christensen

En film om Tannisbugt natur- og vandplejeforening, hvor der indgår optagelser fra undersøgelsen, kan ses via web på dette link: <https://vimeo.com/237204518>

Sammendrag

I august 2017 fandt DTU Aqua for første gang ørredyngel fra gydning i Tversted Å-systemet, og der var gode bestande to steder. Der var så meget yngel på den ene strækning, at åen havde "høj økologisk tilstand" i forhold til Miljøstyrelsens Ørredindeks, der bruges i statens vandområdeplaner som mål for vandløbets miljøtilstand.

Ynglen er kommet, efter at Tannisbugt Natur- og Vandplejeforening etablerede flere gydebanks og sandfang inden ørredernes gydesæson 2015-2016 og 2016-2017.

Nogle af gydebankerne fungerer dog ikke efter hensigten, sandsynligvis pga. tydelige sandaflejringer. Der er behov for en reduktion af sandtransporten, evt. vha. flere sandfang, hvis disse gydebanker skal fungere som ønskeligt og kunne anvendes af ørreder, lampretter m.m.

Introduktion

Siden 1968¹ har DTU Aqua undersøgt fiskebestanden en del steder i Tversted Å-systemet, men uden at finde ørredyngel fra gydning. Der er dog så gode muligheder for opvækst af ørred, at det i DTU Aquas udsætningsplan fra 2004 og Plan for Fiskepleje fra 2012 har været anbefalet at udsætte ørreder og etablere gydepladser for ørred.

Der har i en årrække været udsat ørreder i vandsystemet, og i 2015, 2016 og 2017 har den nyetablerede Tannisbugt Natur- og Vandplejeforening anlagt 16 gydebanks i Tversted Å og 13 i tilløbet Stensbæk, suppleret med et par sandfang. Foreningen har derefter observeret gydning af få store ørreder samt en del mindre bækørreder flere steder i Tversted Å i vintrene 2015-2016 og 2016-2017.

For at afgøre, om restaureringerne har forbedret fiskebestanden, og om der evt. bør udføres yderligere tiltag, har fiskeplejekonsulent Jan Nielsen fra DTU Aqua undersøgt fiskebestanden syv steder den 28. august 2017 med hjælp fra foreningen. Dette notat beskriver de overordnede konklusioner.

¹ Elektrofiskeri af statsbiolog Knud Larsen i 1968, derefter fiskeundersøgelser i 1995 og 2003 i forbindelse med udarbejdelse af udsætningsplaner (udsendt i 1996 og 2004). Desuden undersøgt i 2011 (se *Plan for Fiskepleje i mindre vandsystemer mellem Limfjorden (Hals), Skagen og Svinkløv Klitplantage*, udsendt 2012, kan downloades på www.fiskepleje.dk [her](#))

Overordnede resultater

Tre strækninger (stationer) blev undersøgt, som DTU Aqua tidligere har undersøgt (station 4, 5 og 6). Desuden blev der elektrofisket på yderligere fire nye strækninger (stationerne 5a, 5b, 6a og 8).

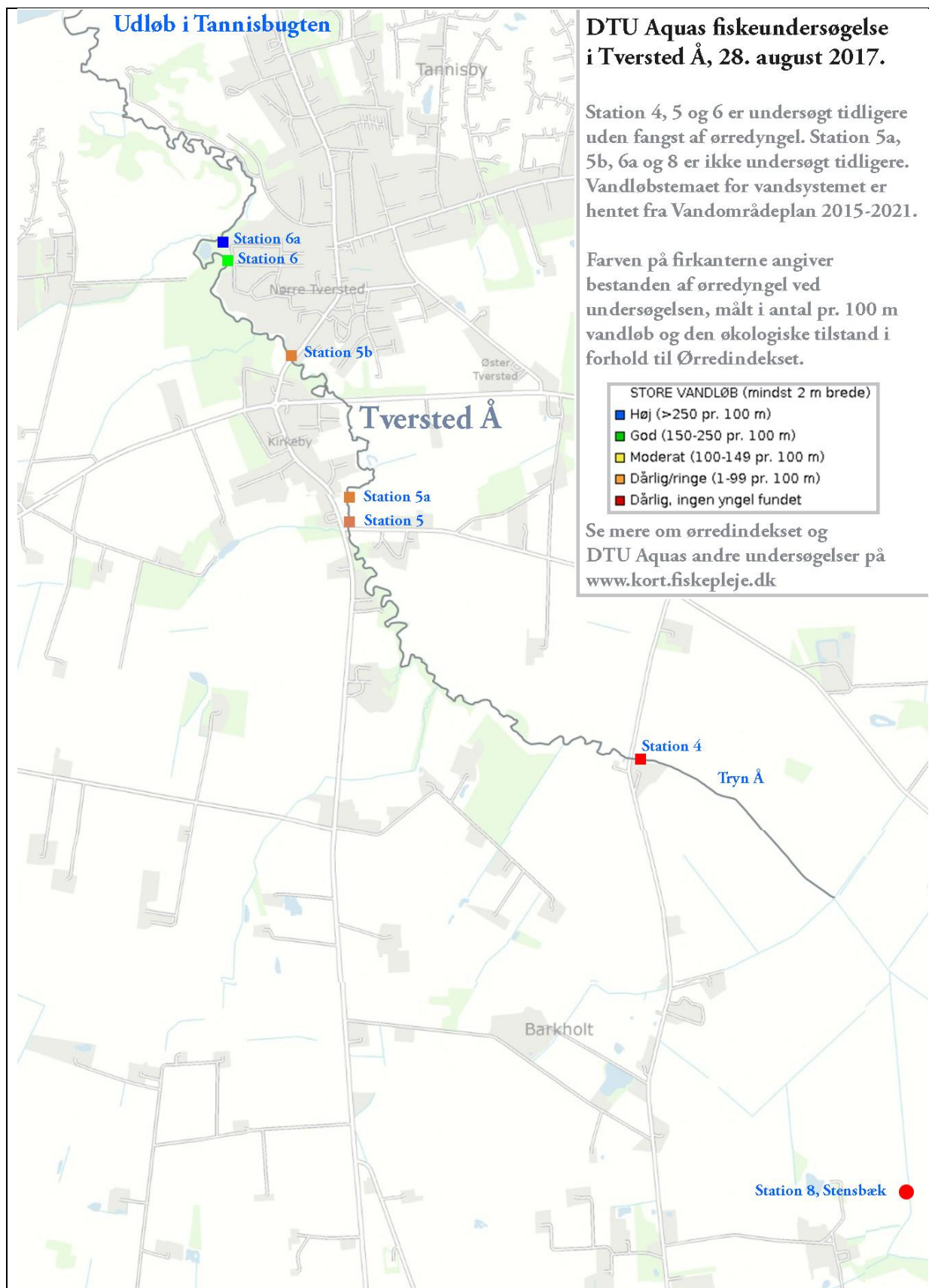
Se tabel 1 og kortet på næste side, hvor det med farvekoder er angivet, hvordan ørredbestanden lever op til kravene i det såkaldte "Ørredindeks", som anvendes i Miljøstyrelsens vandområdeplaner. Indekset beskriver, om antallet af ørredyngel fra gydning er på et naturligt niveau i vandløb, der fra naturens hånd er eller har været egnede for ørreder.

Der blev som noget nyt fanget ørredyngel flere steder, og der var ualmindelig meget ørredyngel på station 6a (se forsidefoto), som indplacerer strækningen i "høj økologisk tilstand" i ørredindekset. Her blev der udlagt en gydebanke inden gydesæsonen 2015-2016, og der blev observeret gydning sidste vinter. Det store antal yngel i august viser, at der nu er gode gyde- og opvækstmuligheder for ørred på strækningen.

På station 6, der ligger lidt opstrøms, var der også en del ørredyngel og god økologisk tilstand. Her blev der udlagt en gydebanke i foråret 2017, som endnu ikke har været anvendt til gydning. Men der var allerede trukket yngel ind fra andre gydepladser, og ynglen trives fint.

Tablet 1: Fiskebestanden på de syv undersøgte strækninger. * markerer, at forekomsten af ørredyngel på station 5b kan skyldes foreningens udlægning af klækkebakker med befrugtede ørredæg i vinteren 2016/2017.

Station	Tæthed af ørredyngel Beregnet antal pr. m	Tæthed af ældre ørreder Beregnet antal pr. m	Fiskebestand
4	0	0	En del 3-p. hundestejler
5	0,05	0,1	Ørred En del 3-p. hundestejler
5a	0,07	0	Ørred En del 3-p. hundestejler
5b	0,9*	0,1	En del ørredyngel En del 3-p. hundestejler
6	1,8	0	Mange ørredyngel Ål + 3-p. hundestejle
6a	5,1	0	Ualmindelig meget ørredyngel. Ål + 3-p. hundestejle
8	0	0	Ål + 3-p. + 9 p. hundestejle

Det vurderes, at de gode bestande på station 6 og 6a alene skyldes gydning på de gydebanker nedstrøms Aabo Camping, der blev udlagt inden gydesæsonen 2016-2017, og hvor der er observeret gydning.

Der blev kun fanget en enkelt ørredyngel på station 5 og 5a, selv om der er observeret ni gydninger på de gydebanker, der er etableret på de befiskede strækninger. Manglen på yngel vurderes at skyldes den kraftige sandindlejring, der blev konstateret ved undersøgelsen.

Ved station 5b har der været mangel på gydegrus, men der blev udlagt gydebanker efter gydesæsonen 2016-2017. Ved undersøgelsen i august havde disse altså ikke været brugt til gydning. Forekomsten af ørredyngel her kan dog skyldes den udlægning af klækkbakker med befrugtede ørredæg, som foreningen har foretaget nær disse strækninger sidste vinter.

Der blev ikke fanget ørred i tilløbet Stensbæk (station 8). Bækken er ikke medtaget i vandområdeplanen, men der var ål samt 3- og 9 pigget hundestejle, hvilket viser, at bækken er vandførende året rundt. Foreningen har udlagt gydebanker i Stensbæk, men disse var indlejret i sand. Det kan anbefales at etablere midlertidige sandfang og arbejde på at få reduceret sandtransporten i bækken, hvorefter Stensbæk vurderes at kunne få en selvreproducerende ørredbestand.

Ud over ørred blev der i vandsystemet konstateret ål samt 3.- og 9-pigget hundestejle, og der er tidligere ved elektrofiskeri fanget suder, skrubbe og regnbueørred. Desuden har Søren Pedersen fra foreningen oplyst, at der ved lystfiskeri er fanget skalle, gedde, grundling og hork. Det forventes, at der også kan være lampretter, men disse er svære at fange ved elektrofiskeri og kræver særlige undersøgelser. Derfor kan der godt være lampretter i vandsystemet, uden at de er registreret ved DTU Aquas elektrofiskeri.

Vurdering af det fremtidige indsatsbehov

De udlagte gydebanker er udlagt på en måde, så de følger DTU Aquas anbefalinger². Restaurationen har skabt væsentligt forbedrede vandløbsstrækninger med et varieret forløb og en markant forbedring af vandløbets økologiske tilstand på de strækninger, hvor gydebankerne ikke er blevet indlejret i sand.

Gydebankerne ved station 6 og 6a er anlagt i forbindelse med fjernelse af en spærring. Ideen var her at udnytte faldet på en konstruktiv måde til "aftrapning" af et større fald via etablering af flere gydebanker, så der samtidig blev fri bevægelighed for fisk og smådyr. De vurderes at fungere efter hensigten og vil også kunne bruges af lampretter, der gyder de samme steder som ørreden. Gydegruset var ikke synligt påvirket af sandindlejring ved undersøgelsen.

Ved station 5b, hvor en gydebanke ligeledes blev udlagt i foråret 2017, er der også skabt et fint og varieret vandløb uden synlig sandindlejring. Det vurderes, at gydebanken vil blive brugt til gydning i den kommende vinter.

På de øvrige strækninger inkl. tilløbet Stensbæk er der stor sandindlejring i de nyanlagte gydebanker. Det kan anbefales at reducere denne, evt. vha. midlertidige sandfang, indtil en varig løsning med reduceret sandtransport er gennemført.

Hvis det skal vurderes, om gydebankerne kan producere yngel fra gydning, bør der ikke udlægges klækkebakker med befrugtede ørredæg eller udsættes ørredyngel på en strækning fra 2 km opstrøms gydebankerne til 1 km nedstrøms. Denne procedure følges i forvejen på statens NOVANA-overvågningsstationer i de vandløb, hvor Miljøstyrelsen overvåger vandløbenes økologiske tilstand mht. fisk. Ellers kan man ikke afgøre, om ørredyngel ved en gydebanke stammer fra gydning eller skyldes indtræk af udsat yngel/yngel fra klækkebakker.

² DTU Aquas vejledning kan downloades [her](#)